

Центру спортивної травматології — 10 років

2013 року Центр спортивної травматології при Національному університеті фізичного виховання і спорту України відзначає десятирічний ювілей. Ця медична установа виявилася першою лікувальною та науковою базою щодо вирішення проблем спортивного травматизму. Ані за часів Радянської України, ані на початку розбудови незалежної держави подібних закладів не існувало.

З-поміж важелів, що зумовили появу Центру, варто назвати поступове підвищення спортивного травматизму серед дорослих, дітей і підлітків. Якщо 1998 року рівень спортивного травматизму у дорослих і підлітків становив 3,3 на 10 тис. населення, то у 2001 році відповідний показник збільшився до 3,7. Статистика дитячого травматизму за ті ж самі три роки зросла із 7,5 до 9,9 на 10 тис. осіб. Травматизм серед дорослих 2011 року становив 4,4, а у дітей і підлітків досягнув загрозової величини — 13,6.

На той час, коли ще не існувало підпорядкованої Міністерству молоді та спорту України медичної установи, яка б забезпечувала діагностику, консервативне й оперативне лікування ушкоджень і спортивних захворювань опорно-рухової системи, давалася взнаки відсутність профільного лікувального закладу. Ця обставина негативно позначалася на здоров'ї тих, хто присвятив своє життя спорту, причому досягнення високих спортивних результатів істотно ускладнювалося. Спортсменів для оперативного лікування доводилося здебільшого відправляти за межі України. Відтак потерпав доволі скромний бюджет молоді незалежної держави.

Створення Центру спортивної травматології ініційовано ректором Національного університету фізичного виховання і спорту України, професором Володимиром Платоновим. Очолити нову медичну установу ректор запропонував професору Віталію Левенцю. Будучи завідувачем кафедри травматології та ортопедії Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика, Віталій Левенець мав певний досвід лікування спортсменів. Згодом команду висококваліфікованих медиків поповнив досвідчений лікар-травматолог, кандидат медичних наук Петро Нікітін, а з 2012 року розпочав працювати молодий лікар Артем Веремій.

Від самого початку роботи Центр було укомплектовано сучасним ортопедично-травматологічним обладнанням та апаратурою, облаштовано клініку на 15 ліжок. Сучасний операційний блок оснащено артроскопічним комплексом, відеосистемою, рентгенографічною установкою, інструментами й апаратурою для реалізації загального знеболювання та контролю за станом пацієнта.

В операційному блоці є спеціальна палата, обладнана системою стеження за перебігом післяопераційних процесів в організмі хворого. Центр має також клінічну лабораторію з повним комплектом вимірвальних апаратів для біохімічних досліджень.

Реабілітаційне відділення центру містить автоматизований комплекс REW-9000 (Італія) для оцінювання стану, сили, швидкості роботи та розробки рухів у прооперованому або хворому суглобах. Наявність фізіотерапевтичного й масажного кабінетів, оснащених реабілітаційним обладнанням, дозволяє ефективно відновлювати здоров'я пацієнтів і сприяє істотному покращенню результатів лікування.

Коштом Національного університету фізичного виховання і спорту України для Центру спортивної травматології придбано два апарати ударно-хвильової терапії. Так, із 2001 року в Україні було започатковано використання так званих ударних хвиль для ліквідації ушкоджень і лікування багатьох захворювань

опорно-рухової системи у спортсменів, що досі вимагало виключно оперативного втручання.

Робота Центру сприяє результативній науковій діяльності. Лікар Михайло Риган під керівництвом професора Віталія Левенця захистив кандидатську дисертацію, у якій досліджено стан суглобового хряща внаслідок спортивних травм і запропоновано методику ефективного лікування.

Упродовж десятиріччя функціонування Центру його фахівці здійснили велику лікувально-профілактичну роботу. Спільно зі спеціалістами інших підрозділів університету, зокрема науково-дослідного інституту, який очолює професор Володимир Дрюков, створено медичну карту спортсмена. До того ж налагоджено консультативний прийом спортсменів-професіоналів, прихильників спорту й осіб, які не є спортсменами, проте їх праця потребує значних фізичних навантажень.

Протягом 2002-2006 років фахівці Центру спортивної травматології консультували найвідоміших вітчизняних спортсменів — членів збірних Олімпійських команд України. За потребою здійснювалося консервативне або оперативне лікування. Надання висококваліфікованої медичної допомоги дозволило значно скоротити кількість спортсменів, направлених на лікування за кордоном. Успішність медичної допомоги в Центрі спортивної травматології свідчить: усі спортсмени після лікування повернулися до професійного спорту. Багатьом пощастило здобути звання чемпіонів і призерів Європи, світу, Олімпійських ігор. З-поміж них трековий професійний велогонщик, учасник Олімпійських ігор 2004 і 2006 років Володимир Дюдя, бронзовий призер з вільної боротьби XXIX Олімпійських ігор Тарас Данько, відомий плавець Олексій Бугаєв, призер чемпіонатів Європи з вільної боротьби В'ячеслав Музаєв, а також заслужений майстер спорту Інна Осипенко-Радомська, яка після оперативного втручання неодноразово виборювала звання призера Олімпійських і європейських чемпіонатів з греблі на байдарці-одиночці.

У Центрі активно проводять лікування різноманітних ушкоджень і захворювань опорно-рухової системи у спортсменів методом ударно-хвильової терапії. У такий спосіб вдається позбавляти пацієнтів так званих ентезопатій, тобто дегенеративно-деструктивних процесів у м'язих тканинах суглобів. Побувають такі жаргонні назви ентезопатій: «лікоть тенісиста», «коліно стрибунка», «п'ята стаєра» тощо. Серед футболістів, гірськолижників, штангістів нерідко спостерігається так званий ARS-синдром, а серед плавців, гімнастів, металників ядра, диска і списа діагностують «плече плавця». Хронічний або гострий перебіг цих захворювань іноді потребує оперативного втручання. Ударно-хвильова терапія виявилася напрочуд ефективною альтернативою навіть у тих випадках, коли хвороба перейшла з початкової стадії в ускладнену.

І досі у практиці ортопедів-травматологів для лікування так званих несправжніх суглобів, що є ускладненням перелому кісток, використовують оперативне втручання. Отримання позитивних результатів після таких операцій є доволі проблематичним. До того ж пацієнту важко дається перебіг терапії, що в окремих

випадках потребує доволі значних фінансових витрат.

Центр спортивної травматології нагромадив певний досвід лікування несправжніх суглобів методом ударно-хвильової терапії. На сьогодні в усіх 27 пацієнтів, а серед них спортсмени і люди, які спортом не займаються, отримано позитивні результати. Узагальнюючи дані літературних джерел і власний досвід застосування ударно-хвильової терапії, фахівці Центру розробили спеціальну методику надання процедури з урахуванням особливостей наявної апаратури.

Аналіз результатів лікування так званих псевдоартрозів за допомогою ударно-хвильової терапії свідчить, що за умови дотримання показань, техніки проведення ударно-хвильової терапії та рекомендацій лікаря несправжній суглоб можна ліквідувати в часомому проміжку від 5 до 12 міс. Щоправда, результат залежить від різновиду псевдоартрозу й ретельного виконання настанов лікаря.

Спеціалісти центру спортивної травматології упродовж десяти років його існування здійснюють наукові дослідження, результати яких упорядковуються у профільних періодичних виданнях і монографіях. Зокрема, доктор медичних наук В. Левенець і кандидат медичних наук М. Риган опублікували дев'ять статей, у яких узагальнено досвід використання методу ударно-хвильової терапії. У переліку друкованих видань — підручник «Спортивна травматологія», який підготував професор В. Левенець разом зі своїм учнем Я. Лінком, а також монографія «Ушкодження і захворювання п'яточного (ахіллового) сухожилка (автори В. Левенець і В. Майко). Загалом за десять років співробітниками Центру опубліковано 21 наукову працю, три монографії й одержано один патент на винахід.

Про науково-практичну конференцію

Національний університет фізичного виховання і спорту України організує міжнародну науково-практичну конференцію «Актуальні проблеми ортопедотравматологічного забезпечення спортсменів», що відбудеться 26-27 червня 2013 року у м. Києві за адресою вул. Фізкультури 1. У роботі форуму візьмуть участь провідні ортопедитравматологи і спортивні лікарі Німеччини, Литви, Росії, Білорусі, Узбекистану, України.

Німецькі спеціалісти проведуть два майстер-класи, присвячені методам ударно-хвильової терапії. Відомий фахівець у цій галузі Вольфганг Баумайстер прочитає лекцію на тему «Ударно-хвильова терапія тригерних точок», оприлюднить власну авторську методику, а також проведе майстер-клас: йтиметься про засоби лікування болю і м'язових спазмів.

Інший представник німецької наукової школи Ханс Гробрер під час свого майстер-класу представить результати застосування так званої радіальної ударно-хвильової терапії у спортсменів і продемонструє успішність лікування на конкретних пацієнтах.

Принципи ударно-хвильової терапії у своїй першій доповіді сформулює німецький науковець-медик Якоб Шоль, який працює в Інституті спортивної медицини (м. Франкфурт-на-Майні).

Загалом під час конференції проблемі використання ударно-хвильової терапії буде присвячено дев'ять доповідей, дві з яких готують спеціалісти Центру спортивної травматології Національного

університету фізичного виховання і спорту України.

У рамках наукового форуму буде проаналізовано проблему діагностики й лікування ранніх, доклінічних форм остеоартрозу у спортсменів. Відомо, що фізичні навантаження і значні перенавантаження позначаються на стані хрящового покриву суглобів. У результаті цього руйнується суглоб. Та оскільки спорт не можна уявити без фізичних навантажень, фахівці Центру спортивної травматології упродовж десяти років акцентують свої наукові дослідження на цій проблематиці. Як наслідок, її обговорення — на порядку денному конференції.

Варто зауважити, що нехтування профілактикою артрозного процесу і несвоєчасне звернення до лікаря можуть призвести до того, що фінал спортивної кар'єри буде оповитий смутком. На жаль, серед спортсменів фіксують чимало подібних випадків. За приблизною статистикою, лише у Києві десяти-дванадцять спортсменам довелося перенести операцію з пересадки колінного чи тазостегнового суглоба.

Саме тому вітчизняні ортопеди-травматологи і спортивні лікарі не лише висувають вкрай актуальну проблему на обговорення учасників науково-практичної конференції, а й, так би мовити, б'ють на сполох, покладаючи надію на її усвідомлення як лікарями, так і керівниками відповідних міністерств і відомств. Адже саме від урядових рішень значною мірою залежить, де саме лікуватимуться спортсмени, яким виявиться рівень медичної допомоги й наскільки сприятливими будуть наслідки.

Доробок Центру спортивної травматології містить результати досліджень ранніх клінічних, сонографічних симптомів, МРТ-ознак стадії так званого передартрозу. Розроблено комплексну методику консервативного лікування, що протягом 8-10 років використання фахівцями Центру дозволило отримати позитивні результати. Цікава деталь: термін «передартроз» вперше запропонував 1973 року професор В. Левенець у співпраці з професором Ф. Богдановим.

Чільне місце у програмі науково-практичної конференції посідає дискусія щодо методів діагностики й лікування ушкоджень і захворювань сухожилків, досить поширених серед спортсменів. Не лише фахівцям-медикам добре відомо, до чого призвело пошкодження ахіллового сухожилка у провідного литовського баскетболіста Арвідаса Сабоніса, якому так і не пощастило відновитися внаслідок травми. Натомість уславнений футболіст київського «Динамо» Сергій Балтача, якому професор В. Левенець оперативним шляхом відновив 5 см ушкодженого ахіллового сухожилка, повернувся у спорт, причому увійшов до складу престижних англійських футбольних команд.

Сподіваємося, що науково-практичні конференції, які організує Національний університет фізичного виховання і спорту України, відбуватимуться регулярно, аби якомога швидше й ефективніше новітні наукові розробки впроваджувалися в медичну практику ортопедів-травматологів і спортивних лікарів. Адже в такий спосіб вдасться істотно покращити здоров'я спортсменів і зміцнити авторитет вітчизняного спорту на міжнародних аренах.

Покладаємо надію на те, що й Міністерство молоді та спорту України сприятиме вдосконаленню медичної допомоги спортсменам, ретельному обліку й аналізу спортивного травматизму, а також покращенню матеріально-технічної бази медично-спортивних установ.